

Vergaderjaar 2002–2003

28 870

Vaststelling van een wet inzake ondersteuning bij arbeidsinschakeling en verlening van bijstand door gemeenten (Wet werk en bijstand)

Nr. 85

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 28 augustus 2003

Hierbij ontvangt u de antwoorden op de vragen, waarvan ik tijdens de eerste termijn van de behandeling van het wetsvoorstel Wet werk en bijstand heb aangegeven, dat ik daarop schriftelijk zou terugkomen.

Toezicht op doeltreffendheid

Mevrouw Noorman (PvdA) en de heer Bruls (CDA) hebben tijdens de eerste termijn verzocht om uiteen te zetten wat de definitie is van doeltreffendheid in relatie tot de doelstellingen van de wet.

Naar aanleiding van het advies van de Raad van State is de betekenis van het toezicht op de doeltreffendheid van deze wet in hoofdstuk 8 van het algemeen deel van de memorie van toelichting verduidelijkt. Het toezicht op de rechtmatige uitvoering richt zich op de naleving van de in de WWB opgenomen voorschriften door het gemeentebestuur. Het toezicht op doeltreffendheid van deze wet heeft betrekking op de vraag in welke mate de uitvoering door de gezamenlijke gemeenten bijdraagt aan de doelen van de wet en de werking van het systeem van de wet. De wetsevaluatie heeft een breder domein dan het toezicht op de doeltreffendheid en omvat ook de effectiviteit van de wet zelf en de effecten van deze wet in de praktijk. De uitkomsten van het toezicht op de doeltreffendheid van de wet zullen uiteraard wel worden betrokken bij de wetsevaluatie.

In relatie hiermee heeft de heer Bruls de vraag gesteld waarom fraudebestrijding onderwerp kan zijn van IWI-onderzoek, als het geen expliciet doel van de wet is. Eén van de uitgangspunten van deze wet is dat alleen degenen die daar recht op hebben, een juiste uitkering krijgen. Goede handhaving en fraudebestrijding, zowel preventief als repressief, zijn daarbij onmisbare instrumenten voor een goede wetsuitvoering. In het kader van het toezicht op de doeltreffendheid kan IWI indien daar op basis van signalen aanleiding toe is, thematisch toezichtsonderzoek verrichten naar de gemeentelijke prestaties op het terrein van handhaving en fraudebestrijding. Op deze wijze kan worden nagegaan of het systeem van de

uitvoering in de praktijk functioneert zoals verwacht, zonder dat dit overigens tot op individuele gemeenten herleidbare conclusies leidt.

Budgetten inkomensdeel

Door mevrouw Noorman-Den Uyl (PvdA) is gevraagd om een overzicht van de budgetten voor de grote en middelgrote gemeenten indien verdeeld wordt op basis van 75% historisch en 25% objectief, waarbij de herverdeeleeffecten worden afgetopt op 10%. In de bijlage treft u het gevraagde overzicht aan. Volstaan is met indicatieve budgetten voor de grote en middelgrote gemeenten, omdat de budgetten voor kleine gemeenten niet wijzigen (verdeling 100% historisch).

Bijstand in natura

Het lid De Wit (SP) pleit voor scherpere criteria voor bijstand in natura en stelt voor in artikel 57, waarin het kader voor bijstand in natura geformuleerd is, «zonder hulp» te vervangen in «tekortschieten in zijn zelfredzaamheid». Op deze wijze wordt dan vastgelegd dat bijstand in natura slechts in uitzonderlijke gevallen mogelijk is.

Ik ben van oordeel dat dit voorstel zijn doel voorbij schiet, omdat in het wetsvoorstel de bevoegdheid al voor bijzondere gevallen is geformuleerd. Bijstand in natura is alleen mogelijk indien er gegronde redenen zijn om aan te nemen dat de belanghebbende zonder hulp niet in staat is tot een verantwoorde besteding van zijn uitkering. Zolang deze gegronde redenen niet aanwezig zijn, kan de bijstand niet in natura worden verstrekt. Dit is een scherp criterium in de wet en duidt aan dat bijstand in natura alleen in uitzonderlijke gevallen plaatsvindt.

Het lid Noorman-Den Uyl (PvdA) vraagt om de ontwikkelingen bij gemeenten te monitoren ten aanzien van de mogelijkheid om in uitzonderlijke gevallen bijstand in natura te verstrekken. Op zich begrijp ik de wens om dit nieuwe fenomeen in de WWB te monitoren. Gegeven ook in de wet neergelegde waarborgen zie ik echter geen aanleiding om specifiek voor dit onderwerp een monitor op te zetten. Dit zou extra uitvraag bij gemeenten betekenen, wat gezien de decentralisatie-doelstelling en de vermindering van administratieve lasten niet wenselijk is.

Informatiebeleid

De leden Bruls (CDA) en Weekers (VVD) hebben mij verschillende vragen gesteld over de inrichting van het informatiebeleid en de afstemming daaromtrent met gemeenten.

Net als de leden van de Tweede Kamer is het mijn doelstelling om de uitvraag van informatie bij gemeenten te beperken. Uiteraard zie ik de noodzaak in van planmatig informatiebeleid en afstemming met gemeenten. Het is mijn bedoeling nu een systeem neer te zetten dat ook toekomstbestendig is. Daarom kies ik voor een systeem dat wordt vastgelegd in lagere regelgeving en geborgd, onder andere door middel van bestuurlijke afspraken.

De opzet en een aantal belangrijke onderdelen van het informatiebeleid zijn nu al voor 2004 in concept gereed en meerdere malen besproken met VNG, Divosa en individuele gemeenten. Ik blijf natuurlijk zelf eindverantwoordelijk.

De inhoud van de informatie-uitvraag vloeit voort uit de inhoud van de wet en de verantwoordelijkheidsverdeling tussen Rijk en gemeenten. Daarnaast zijn er verplichtingen in het kader van «Europa» en bijvoorbeeld afspraken met u en gemeenten. Ik ben hierop in de Nota naar aanleiding van het Verslag al uitgebreid ingegaan. De wijze waarop de

informatie wordt uitgevraagd wordt besproken met gemeenten en zoveel mogelijk afgestemd op hun eigen informatie-behoefte en mogelijkheden. Het informatiebeleid wordt uiteindelijk neergelegd in ministeriële regelingen rondom statistieken, het verslag over de uitvoering en het voorlopig verslag. Deze nadere regelgeving wordt zo snel als mogelijk is gepubliceerd, zodat gemeenten precies weten waar ze aan toe zijn.

Als het gaat om de aanpassingen van de statistieken als gevolg van de WWB werk ik met een twee-fasen-plan, zodat gemeenten voldoende tijd hebben hun registratie en automatisering aan te passen.

In 2004 blijven de huidige statistieken technisch van kracht. Gemeenten hoeven dus hun systeem niet aan te passen, maar kunnen bepaalde gegevens weglaten, dus dat betekent: minder werk.

Vanaf 2005 worden aangepaste statistieken van kracht. Deze zullen veel minder omvangrijk zijn dan de huidige (totaal zo'n 30% minder gegevens). Ik maak al eind dit jaar bekend hoe de statistieken vanaf 2005 er uit zullen zien, zodat gemeenten zich hier goed op kunnen voorbereiden, ook in hun ICT.

Statistieken zijn in de opzet van het informatiebeleid heel belangrijk, omdat deze het mogelijk maken aan te sluiten bij de eigen registratie van gemeenten en zo, met een minimum aan inspanning voor gemeenten, een maximum aan informatie te genereren. Door bundeling van gegevens op macro-niveau en niet op gemeentelijk niveau te laten plaatsvinden, wordt de kans op fouten verminderd en de kwaliteit van de gegevens verbeterd. Natuurlijk heb ik daarbij géén beschikking over informatie over natuurlijke personen. Dat soort gegevens worden veilig bewaard bij bijvoorbeeld het CBS.

De inhoud van nieuwe statistieken wordt afgestemd met gemeentelijke werkgroepen, zodat deze zoveel mogelijk aansluiten bij eigen informatie-behoefte van gemeenten.

Gefaseerde invoering

Mevrouw Noorman (PvdA) gaat in op het verband tussen een gefaseerde invoering van de Wet en de taakstelling van 150 mln voor 2004. De gefaseerde invoering van de wet komt tegemoet aan de wens van gemeenten om meer tijd te hebben om hun verordeningen op te stellen en waar nodig hun klanten te herbeoordelen.

Tegelijkertijd beschikken alle gemeenten per 1 januari 2004 over het volledig ontschotte en vrij besteedbare werkdeel. Het Kabinet acht het verantwoord om in 2004 al een deel van de beoogde besparing in te boeken, namelijk 150 mln van de 250 mln structureel. De volledige besparing wordt pas in 2006 gerealiseerd als in alle gemeenten het volledige invoeringstraject is voltooid.

Implementatie

Zowel de heer Weekers (VVD) als de heer Bruls (CDA) hebben gevraagd naar de implementatieondersteuning. De vragen hadden betrekking op de ondersteuning van Gemeenteraadsleden en de looptijd van het ondersteuningsproject.

Voor de implementatie van de WWB is het WWB Implementatie Steunpunt (WIS) per 1 juli jl. opgericht. Belangrijk deelproject dat specifiek gericht is op verantwoorde sturing van gemeentebestuurders en gemeenteraadsleden wordt door de VNG in opdracht van WIS uitgevoerd. Daarnaast ontvangen gemeenteraden al het voorlichtingsmateriaal over de WWB dat gericht is op gemeenten, zoals de WWB-nieuwsbrief, uitnodigingen voor gemeentedagen en expertmeetings in het land, handreikingen etc.

WIS eindigt 1 juli 2004. Voor het deelproject ICT is echter een mogelijke

uitloop naar langer voorzien omdat aanpassing van systemen pas kan geschieden als beleid en werkprocessen eerst zijn aangepast. Opzet van het gehele WIS-project is van, voor en door gemeenten. De eerste implementatieperiode is het ministerie aan zet om gemeenten de benodigde informatie en ondersteuningsprodukten te kunnen bieden om zelf snel aan de slag te kunnen. Gemeenten volgen spoedig daarna. Daarom is uitrol van de meeste ondersteuningsinstrumenten voorzien in september/oktober 2003 (na aanvaarding van het wetsvoorstel door de Eerste Kamer).

Invoeringskosten

Ten aanzien van de invoeringskosten merken mevrouw Noorman-Den Uyl (PvdA) en mevrouw Huizinga (CU) op dat zij het hiervoor gereserveerde budget van 15 miljoen euro te laag vinden, vooral in het licht van de hoge vergoedingen van invoeringskosten in 1996 bij de invoering van de nieuwe Bijstandswet. Ik deel hun opvatting niet. De situatie is nu geheel anders dan toen: in 1996 werd een geheel nieuwe uitkeringssystematiek ingevoerd waardoor iedereen moest worden herbeoordeeld. De WWB kent bovendien een forse vermindering van uitvoeringsvoorschriften en administratieve lasten. Hier komt bij dat door de Agenda van de Toekomst de gemeenten hun klanten goed kennen waardoor ook herbeoordelingen die wel moeten worden gedaan sneller en minder arbeidsintensief kunnen gebeuren.

Invoering per 1-1-2004

Mevrouw Huizinga (CU) vraagt waarom per 1 januari 2004 in ieder geval financiële verantwoordelijkheid, vermindering administratieve lasten, langdurigheidstoelage en afschaffing categoriale bijzondere bijstand door-gang moeten hebben.

Het kabinet is van mening dat het van groot belang is dat het systeem zo snel mogelijk wordt omgezet naar de nieuwe toedeling van verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Gemeenten kunnen dan direct aan de slag met de nieuwe mogelijkheden van de wet. Zij worden daarbij ook ondersteund door vermindering van administratieve lasten.

Bij de langdurigheidstoelage en de afschaffing van de categoriale bijzondere bijstand vindt het kabinet het van groot belang dat er zo snel mogelijk een helder systeem komt waarin duidelijk is dat inkomensbeleid een verantwoordelijkheid is van het Rijk en aanvullend maatwerk een taak is voor de gemeenten.

Termijn in invoeringswet

De heer Bruls (CDA) vraagt waarom in de invoeringswet sprake is van een periode van 24 maanden.

Het kabinet heeft besloten tot een gefaseerde invoering om de druk op de invoering van de WWB te verlichten waar dat mogelijk is. Een gemeente kan, indien zij dat wenst, het onderdeel rechten en plichten maximaal 12 maanden later invoeren. In zo'n geval schuift ook de periode van herbeoordeling van oude gevallen – bijvoorbeeld op de ontheffing van de arbeidsplicht – maximaal 12 maanden door. Daarom noemt de invoeringswet een periode van 24 (12 +12) maanden. De gemeente is overigens bevoegd de herbeoordeling in een kortere periode af te handelen. Steeds gaat het er om dat een gemeente tempo moet kunnen maken met de volledige invoering maar dat het voor een gemeente ook mogelijk is daar wat langer over te doen.

Ondersteuning maatwerk gemeenten

De heer Bruls (CDA) geeft aan dat het positief is dat de WWB uitgaat van maatwerk in individuele gevallen. Dat vormt tevens een uitdaging voor gemeenten en hun lokale/regionale partners. Hij vraagt of de staatssecretaris voornemens is om gemeenten ook na de invoering van de WWB daarbij te ondersteunen.

Het kabinet is inderdaad voornemens om gemeenten hierbij te ondersteunen. Deze ondersteuning komt op twee wijzen terug:

- volgend jaar stelt het kabinet € 1 mln beschikbaar voor project-financiering van de Regionale Platforms Arbeidsmarkt.
- in het kader van de implementatie laat het kabinet verschillende handreikingen op het terrein van reïntegratie ontwikkelen. Een van deze handreikingen gaat heel specifiek in op samenwerkingsafspraken tussen gemeenten en CWI.

IOAW/IOAZ en WWB

De heer Bruls (CDA) vraagt of het naast elkaar bestaan van IOAW/IOAZ en WWB niet tot extra bureaucratie leidt en t.z.t. wel sprake zal zijn voor een goed overgangsrecht bij de voorgenomen integratie met andere regelingen.

Het voorlopig apart houden van de IOAW/IOAZ leidt niet tot hogere administratieve lasten voor gemeenten. Deze regelingen hebben ook op dit moment een eigen karakter los van de huidige ABW. Wel leidt het apart houden tot minder winst op het terrein van de vermindering van administratieve lasten. Dat is onvermijdelijk. Het is niet mogelijk en ook niet doelmatig om deze regelingen nu mee te nemen in dit wetsvoorstel. Dit heeft te maken met de mogelijkheid om tot nieuwe regelingen te komen in samenhang met onder meer de vernieuwingen in de WAO. In dat kader zal ik bekijken hoe we de betreffende regelingen kunnen integreren en vereenvoudigen.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
M. Rutte

Bijlage

Tabel indicatieve budgetten I-deel

Gemeente	Grootte-klasse	25% objectief voor grote gemeenten met ex-ante afkappen hvd effecten objectief verdeelmodel op 10%
Alkmaar	groot	33 043 996
Almelo	groot	34 864 046
Almere	groot	53 446 932
Alphen aan den Rijn	groot	11 093 864
Amersfoort	groot	36 351 569
Amstelveen	groot	11 134 873
Amsterdam	groot	697 113 307
Apeldoorn	groot	37 109 716
Arnhem	groot	91 965 957
Assen	groot	20 868 495
Barneveld	midden	3 643 321
Bergen op Zoom	groot	17 802 494
Breda	groot	60 685 234
Capelle aan den IJssel	groot	24 561 607
De Bilt	midden	5 021 949
Delft	groot	43 327 626
Den Helder	groot	24 059 864
Deventer	groot	27 879 021
Doetinchem	midden	11 817 007
Dordrecht	groot	65 110 364
DSZW Noordwest Fryslân	groot	15 324 611
Ede	groot	18 230 159
Eindhoven	groot	84 496 552
Emmen	groot	33 324 829
Enschede	groot	76 976 380
Gouda	groot	23 586 391
Groningen	groot	133 842 971
Haarlem	groot	47 480 830
Haarlemmermeer	groot	14 074 348
Hardenberg	midden	6 281 777
Harderwijk	midden	6 557 385
Heerenveen	midden	7 994 042
Heerhugowaard	midden	7 114 202
Heerlen	groot	55 359 410
Helmond	groot	34 401 362
Hengelo (O.)	groot	25 694 842
Heusden	midden	5 809 928
Hilversum	groot	19 505 248
Hoogeveen	midden	11 539 641
Hoorn	groot	19 815 342
Houten	midden	3 995 993
Huizen	midden	7 536 307
IS Werk en Inkomen	midden	6 645 978
ISD Bollenstreek	groot	6 063 291
ISD Kompas	midden	4 604 741
Kampen	midden	7 773 157
Katwijk	midden	3 783 864
Kerkrade	midden	21 118 194
Landgraaf	midden	12 587 548
Leeuwarden	groot	56 953 236
Leiden	groot	50 086 162
Leidschendam-Voorburg	groot	19 973 031
Lelystad	groot	26 140 918
Lingewaard	midden	5 587 229
Maarssen	midden	6 427 667
Maastricht	groot	55 088 376
Middelburg	midden	13 608 057
Nieuwegein	groot	12 919 131
Nijmegen	groot	99 770 445
Noordoostpolder	midden	7 874 736
Oosterhout	midden	9 254 947
Oss	groot	17 349 105
Overbetuwe	midden	5 509 939
Purmerend	groot	17 543 800
Rheden	midden	9 324 188
Ridderkerk	midden	7 744 078

Gemeente	Grootte-klasse	25% objectief voor grote gemeenten met ex-ante afkappen hvd effecten objectief verdeelmodel op 10%
Rijswijk	midden	14 367 729
Roermond	midden	19 610 125
Roosendaal	groot	20 669 735
Rotterdam	groot	628 690 410
RSD Alblasserwaard-Oost/Vijfheerenlanden	groot	14 525 875
Schiedam	groot	40 995 172
's-Gravenhage	groot	322 307 267
's-Hertogenbosch	groot	48 397 571
Sittard-Geleen	groot	35 778 005
Smallerland	midden	18 534 992
Soest	midden	6 108 406
Spijkenisse	groot	26 660 886
Steenwijkerland	midden	7 680 274
Terneuzen	midden	13 517 897
Tiel	midden	11 209 034
Tilburg	groot	79 671 265
Uden	midden	6 973 402
Utrecht	groot	130 198 971
Veenendaal	groot	12 071 076
Veldhoven	midden	6 060 427
Velsen	groot	11 508 492
Venlo	groot	34 147 876
Vlaardingen	groot	29 566 298
Vlissingen	midden	18 769 361
Waalwijk	midden	8 401 321
Weert	midden	10 069 975
Woerden	midden	4 308 093
Zaanstad	groot	37 626 859
Zeist	midden	13 656 598